

Enikő Vincze

UN STRIGĂT ÎMPOTRIVA MILITARIZĂRII

[frACTalia]

De ce un strigăt împotriva militarizării? 5

Față-n față cu agenda înarmării • Războiul –
element constitutiv al capitalismului • Războaiele
sunt inevitabile în capitalism • Programul
ReArmEurope • Pentru o altă lume în care nimeni
nu face profit din viața și moartea oamenilor

**O relansare economică care combină
măsurile procapital cu militarizarea** 19

Vrem locuințe sociale, NU militarizare! 23

Războiul care ține în viață capitalismul 25

**Solidarizare pentru acțiune socialistă
împotriva direcționării investițiilor
publice spre industria militară** 28

**Planuri europene pentru asigurarea finanțării
industriei militare în capitalismul financiarizat
și pacifismul războinic al lui Trump** 32

**Presiunea de a accepta militarizarea
și posibilitatea rezistenței** 38

**Războiul și reconstrucția postbelică: două
ipostaze ale genocidului în Fâșia Gaza** 42

**ReArmEurope: salvarea capitalismului,
abandonarea vieții** 45

Strigătul meu împotriva militarizării (2020-2025) 49

Despre autoare 53

De ce un strigăt împotriva militarizării?

Pentru că militarizarea este expresia supremă a violenței sistemului capitalist.

Pentru că militarizarea este un instrument al dominației capitalului asupra forței de muncă.

Pentru că, prin militarizare, puterile imperialiste împart lumea în mod violent între ele.

Pentru că militarizarea înseamnă întărirea forței represive a statului împotriva poporului.

Pentru că înarmarea și atragerea celor fără locuri de muncă în armată agravează crizele geopolitice și economice prin care trecem.

Pentru că austeritatea și recesiunea economică creează armata industrială de rezervă, folosită în războaie pregătite prin cursa înarmării.

Pentru că, prin militarizare, capitalul constrânge lucrătorii din anumite țări să lupte împotriva muncitorilor din alte țări.

Pentru că militarizarea cere sacrificiul suprem din partea femeilor și bărbaților, acela de a-și sacrifica viața lor și viața copiilor lor pe altarul războiului pentru profit.

Pentru că militarizarea duce la conflicte militare, iar războaiele creează situații postbelice în care reconstrucția se face în beneficiul capitalului.

Față-n față cu agenda înarmării

În iunie 2017, președintele Klaus Iohannis a fost în vizită la Casa Albă, pentru o întâlnire cu Donald Trump, unde a confirmat promisiunea României (a sa) de a crește cheltuielile militare la 2% din PIB:

Domnule președinte Trump, [...] faptul că sărbătorim 20 de ani de parteneriat strategic anul acesta este important pentru ambele noastre națiuni și este important să știm că acest parteneriat cu

Statele Unite ale Americii a modelat România așa cum este astăzi... Domnule președinte, ați menționat terorismul. [...] implicarea noastră a făcut atât de multe națiuni conștiente de faptul că trebuie să împărțim povara în cadrul NATO. Acesta este motivul pentru care România a decis, și dacă am dreptate, România este prima țară din timpul mandatului dumneavoastră care crește la 2% din PIB cheltuielile pentru apărare, de la 1.4% cât am avut până acum. O parte semnificativă din aceste cheltuieli pentru apărare este direcționată către achiziții strategice și sper, domnule președinte Trump, că vom găsi împreună modalități bune de a utiliza eficient acești bani.¹

În noiembrie 2017, Iohannis a promulgat legea achiziționării a șapte sisteme de rachete sol-aer Patriot de la statul american. Valoarea totală a achiziției s-a ridicat la circa 3,9 miliarde de dolari fără TVA, primul sistem fiind contractat și plătit până la sfârșitul anului 2017, în valoare de 764,78 milioane de dolari fără TVA.²

În mai 2024, Iohannis l-a vizitat în SUA pe președintele Biden, care i-a spus:

Acum 20 de ani am luptat din răspuțeri pentru admiterea României în NATO, iar dumneavoastră ați depășit orice așteptări. [...] Astăzi, am pus bazele pentru următorii 20 de ani.

În septembrie 2024, Iohannis a promulgat legea privind donația unui sistem Patriot Ucrainei: modificarea Legii din 2017 de achiziție de la Statele Unite a șapte sisteme de rachete sol-aer Patriot care permite donarea către Ucraina a unuia dintre ele, în conformitate cu hotărârea în acest sens a Consiliului Suprem de Apărare a Țării din iunie.³

1. Declarația de presă comună a președintelui Klaus Iohannis cu președintele SUA . Administrația Prezidențială, 09.06.2017.

2. Iohannis a promulgat achiziția sistemului de rachete Patriot. Ziare.com, 27.11.2017.

3. LEGE Iohannis a promulgat donația Patriot către Ucraina. Profit.ro, 05.09.2024.

În martie 2025, Comisia Europeană a prezentat planul *ReArmEurope/Readiness 2030*, propunând mobilizarea a peste 800 de miliarde de euro în cheltuieli pentru apărare prin flexibilitate fiscală națională, un nou instrument de împrumut de 150 de miliarde de euro (SAFE) pentru achiziții comune, o posibilă redirecționare a fondurilor de coeziune și un sprijin extins din partea Băncii Europene de Investiții. De asemenea, acesta își propune să mobilizeze capital privat prin intermediul Uniunii de Economii și Investiții.⁴

Programul SAFE, noul instrument financiar al Uniunii Europene a fost prezentat de către președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, în cadrul unei dezbateri în Parlamentul European. Ea a declarat: „Aceasta este clipa pentru pace prin forță. Este momentul pentru o apărare comună.”⁵

Prin SAFE, UE va furniza până la 150 miliarde euro care vor fi acordate statelor membre interesate, la cerere și pe baza planurilor naționale. Plățile vor lua forma unor împrumuturi cu scadență lungă, la prețuri competitive, care vor fi rambursate de statele membre beneficiare.

În 30 aprilie 2025, președintele interimar Ilie Bolojan a înființat un grup de lucru pentru accesarea creditului prin programul SAFE al Uniunii Europene.

La începutul lunii iunie 2025, Secretarul general al NATO, Mark Rutte, a propus ca liderii statelor membre ale Alianței să accepte în cadrul summitului creșterea bugetelor apărării la 5% din PIB, pentru a acoperi costurile unor capacități militare sporite. El a precizat că, spre deosebire de cazul acordului din anul 2014, când aliații au stabilit să-și crească bugetele apărării până la 2% din PIB într-un orizont de timp de 10 ani, obiectivul pe care-l urmărește la summitul NATO de luna aceasta este ca statele membre să se angajeze la „planuri anuale care să indice creșterea (bugetelor apărării) pentru fiecare an, astfel încât să asigure în final atingerea noului obiectiv de 5%, adică 3,5% plus 1,5%”.

4. ReArm Europe Plan/Readiness 2030. Parlamentul European, 03.04.2025.

5. UE lansează mecanismul SAFE de 150 de mld. euro pentru apărare. Calea Europeană, 11.03.2025.

În opinia lui nu se poate spune că „nu sunt bani” pentru înarmare și liderii statelor membre ar trebui să le explice acest lucru cetățenilor din țările lor. „De aceea sunt politicieni, pentru a le prezenta faptele popoarelor lor și a le spune: avem societăți bogate, putem face asta. Dar, dacă nu acționăm acum, în următorii trei ani vom fi bine, însă (...) peste încă trei, patru sau cinci ani, chiar vom fi amenințați”, a susținut Mark Rutte, care în ianuarie le-a sugerat statelor membre ale NATO să crească cheltuielile militare prin diminuarea celor pentru pensii, sănătate sau asistență socială. Președintele american Donald Trump le-a cerut membrilor europeni ai NATO să-și crească bugetele apărării la 5% din PIB, mult peste actualul angajament de 2% din PIB, care nici acesta nu este atins de nouă din cele 32 de state membre ale Alianței.⁶

În urmă cu doar câteva săptămâni, Comisia Europeană se temea că nu toți banii alocați pentru SAFE (150 de miliarde de euro) vor fi utilizați. Planul era de a derula din nou cererile în anul următor, pentru a distribui fondurile rămase către noi proiecte de apărare. Dar chiar și cu o cerere din partea a 18 țări care depășește acum bugetul, executivul UE își dorește în continuare ca și mai multe țări să participe. O scrisoare trimisă vineri a încurajat cele nouă state membre care nu și-au trimis încă cererile să facă acest lucru în cursul verii.⁷

În iulie, 18 țări și-au exprimat interesul pentru acordarea împrumuturilor. Alocarea provizorie a fost decisă printr-un „sistem echitabil”, care a funcționat cu media ofertelor minime și maxime pentru împrumuturi depuse de țări. Sprijinul pentru Ucraina este un fir comun în planurile a 13 dintre cele 19 țări. Comisarul pentru apărare a numit implementarea rapidă a programului SAFE un „big bang”, spunând că Europa nu are timp pentru propunerile legislative lente, tipice UE, și pentru dezbaterile prelungite, care pot dura mai mult de un an. Acest comentariu a fost aparent un răspuns la procesul intentat

6. Mark Rutte propune în mod oficial alocarea a 5% din PIB-ul statelor NATO pentru apărare, din care 3,5% să fie exclusiv pentru cheltuieli militare. *Economica.net*, 05.06.2025.

7. Bids for Commission's defence loans programme, well above' €150 billion. *Euractiv*, 04.08.2025.

de Parlamentul European, privind utilizarea procedurilor de urgență pentru a ocoli Parlamentul și a accelera programul SAFE fără controlul deputaților europeni. Comisia va evalua planurile detaliate pentru cheltuirea împrumuturilor SAFE după termenul limită de la sfârșitul lunii noiembrie și va prezenta planurile Consiliului, care va lua decizii cu privire la fiecare împrumut în urma procedurii cu majoritate calificată. Scopul este de a semna acorduri de împrumut și acorduri operaționale cu statele membre în primul trimestru al anului viitor, iar plățile vor urma imediat.⁸

După negocieri dure privind traiectoria de deficit bugetar, România va primi 16,68 miliarde de euro, a doua cea mai mare alocare după Polonia, peste 43 de miliarde, fiind urmată de Ungaria și Franța, ambele cu aceeași sumă, 16,2 miliarde. 19 state membre și-au exprimat interesul de a accesa împrumuturi prin mecanismul SAFE: Belgia, Bulgaria, Cehia, Danemarca, Estonia, Grecia, Spania, Franța, Croația, Italia, Cipru, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Portugalia, România, Slovacia și Finlanda. În septembrie s-au purtat negocieri tehnice între România și Comisia Europeană (Ministerul Finanțelor, MApN, MAI, MT), pentru planul național de investiții.⁹

Războiul – element constitutiv al capitalismului

Gânditorii și revoluționarii marxiști de la începutul secolului al XX-lea, Rosa Luxemburg¹⁰ și Lenin¹¹, demonstrează cât se poate de clar că războaiele sunt elemente inerente sistemului capitalist. Rosa Luxemburg, vorbind despre militarism, arată că deja în perioada colonialismului, militarismul era un mijloc prin care s-a urmărit distrugerea economiilor locale și integrarea lor în lanțuri de producție capitaliste; apoi,

8. Commission allocates two-thirds of EU's €150 billion SAFE defence loans to five countries. Euractiv, 09.09.2025.

9. România primește 16,6 miliarde de € prin SAFE, a doua cea mai mare alocare din program după Polonia. Observator News, 09.09.2025.

10. Rosa Luxemburg: The Accumulation of Capital. Section Three, Chapter 32. Militarism as a Province of Accumulation. 1913.

11. V.I. Lenin: Imperialism, the Highest Stage of Capitalism. 1916.

de-a lungul întregii sale istorii, capitalismul avea nevoie de militarism pentru a crea încă o sursă de acumulare de capital prin producția de armament. La rândul său, Lenin, denunțând primul război mondial ca un război imperialist dus între marile puteri pentru reîmpărțirea planetei, a arătat că imperialismul nu este doar un set de politici, ci o nouă etapă în dezvoltarea capitalismului, cea caracterizată de concentrarea capitalului în tot mai puține mâini și a formării oligarhiei financiare, ducând la rivalități tot mai intense între imperii, rivalități manifestate prin noi și noi războaie.

Războaiele denotă caracterul canibal al capitalismului¹², adică al ordinii sociale instituționalizate care, sub influența economiei pentru profit, consumă toate condițiile sale non-economice, de la munca reproductivă, prin natură și populații rasializate, până la puterea politică și publică. Astfel, acest sistem creează crize economice continue, combinate cu criza reproducerii sociale, criza climatică și crize politice. Epuizând măsurile pașnice prin care încearcă să soluționeze aceste crize, dar întotdeauna în favoarea capitalului, capitalismul apelează la războaie. Războiul capitalismului canibal nu este o chestiune de adoptare a anumitor politici, cel mult ține de decizia ce război să se ducă și unde. El este un fenomen sistemic, inerent capitalismului. Războaiele nu sunt doar mijloace pentru cucerirea de noi teritorii sau un scop în sine care susține acumularea de capital prin producția de armament, ci sunt un dezastru produs de sistemul capitalist¹³, care face calcule de profitabilitate și cu privire la reconstrucțiile postbelice. Așa se întâmplă și în cazul războiului din Ucraina. Încă din primul moment al „pacificării”, Trump a anunțat că în schimbul ajutorului militar și umanitar acordat timp de aproape trei ani Ucrainei, SUA își dorește să primească controlul asupra mineralelor rare din această țară în valoare de 500 miliarde dolari. Privită dinspre partea americană, din perspectiva democraților

12. Nancy Fraser: *Cannibal Capitalism: How Our System Is Devouring Democracy, Care, and the Planet—and What We Can Do About It*. Verso Books. 2022.

13. Naomi Klein: *The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism*. Picador. 2007.

belicoși, miza războiului din Ucraina a fost slăbirea economică și izolarea politică a Rusiei, iar din perspectiva republicanilor aparent pacifiști, ea constă în participarea masivă a SUA și a corporațiilor americane la reconstrucția postbelică a Ucrainei.

Reconstrucția postbelică nu este un act de caritate, cum n-a fost nici Planul Marshall de după cel de Al Doilea Război Mondial. Și, desigur, nici susținerea războiului prin ajutoare militare nu este un act de caritate, nici din partea SUA și nici din partea UE. În capitalism, ambele sunt o investiție, iar scopul urmărit este profitabilitatea. Printre altele, condițiile profitabilității războaielor și a reconstrucțiilor postbelice sunt create de către statele care provoacă, desfășoară și încheie războaie, și care, atât în timp de pace cât și în timp de război, servesc interesele capitalului. Prin războaie și reconstrucții postbelice, în mod latent, se manifestă lupta de clasă.

Războaiele sunt inevitabile în capitalism

Capitalismul s-a format în țările Europene avansate din punct de vedere economic, atât sub impactul invențiilor tehnologice de la finalul secolului al XVIII-lea și începutul secolul al XIX-lea, cât și datorită colonizării, prin războaie, a continentului American și a Indiei între secolele al XV-lea și al XIX-lea. După faza de împărțire a lumii prin colonizare, dar o vreme și în paralel cu aceasta, imperialismul secolelor XIX și XX a însemnat atât formarea unor uniuni monopoliste ale capitaliștilor la nivel național și internațional, cât și rivalitatea între câteva mari puteri care au tins spre hegemonie.

Prima revoluție industrială (facilitată de inventarea motorului cu aburi) a condus la formarea modului de producție capitalist, bazat pe producția industrială în fabrici, formarea clasei de proprietari ai mijloacelor de producție prin acumularea primitivă de capital, cât și formarea clasei muncitoare, care își vinde forța de muncă pentru supraviețuire. În capitalismul industrial, foștii actori principali ai sistemului economic, comercianții, au fost înlocuiți cu industriașii. De asemenea, față de gândirea mercantilist-protecționistă, care cerea implicarea statului în vederea creării bunăstării naționale prin intervenții în economie, de

exemplu prin politica balanțelor comerciale pozitive (export crescut și import redus), noua gândire capitalistă a devenit cea de *laissez-faire*, care impunea ca statul să nu se interfereze cu piața, să lase piața să reglementeze economia în mod liber. Colonizarea lumii de către englezi, spanioli, portughezi, francezi și olandezi, a fost o condiție necesară pentru formarea capitalismului, deoarece dezvoltarea comerțului, agriculturii și, apoi, a industriilor a avut nevoie de resurse naturale inaccesibile sau insuficiente în Europa, de terenuri acaparate și expropriate de coloniști în paralel cu exterminarea populațiilor indigene și cu exproprierea muncii sclavilor.

La finalul secolului al XIX-lea, începutul secolului XX, odată cu a doua revoluție industrială facilitată de inventarea energiei electrice, s-a făcut trecerea la producția în masă a bunurilor industriale și la apariția industriei de automobile, industriei chimice, industriei electrotehnice. Libera concurență capitalistă a fost înlocuită cu monopolurile capitaliste în care s-au concentrat atât producția industrială, cât și capitalul financiar, ducând la formarea oligarhiilor financiare. Aceste evoluții economice au impulsionat competiția între marile puteri și politica lor de cucerire a noi și noi teritorii extraeuropene, care au asigurat resurse naturale, forță de muncă ieftină, dar și piețe de desfacere.

De exemplu, în timp ce în 1870, doar 10% din continentul African era controlat de coloniști, în 1914 Africa a fost aproape în totalitate împărțită între Anglia, Belgia, Franța, Germania, Italia, Portugalia și Spania; același trend s-a petrecut și în Asia de Sud – astfel, perioada în care s-a considerat a fi o perioadă a păcii în Europa, de fapt a fost o perioadă intensă de cuceriri de noi teritorii prin războaie. Aceste războaie în afara Europei au intensificat și rivalitățile între marile puteri europene, iar rivalitățile interimperiale au condus la izbucnirea Primului Război Mondial. Interesul SUA în decolonizarea lumii a constat în demantelarea imperiului Britanic, dar a marcat de fapt secolul hegemoniei americane și a continuat prin intervențiile sale în țările Lumii a Treia și cu vânzare de armament către mișcările de eliberare de sub colonialism.

Mai departe, în condițiile crizei economice și politice din anii 1920 și 1930, s-a impus din nou nevoia de a rezolva aceste crize prin

războaie, și de a reforma, prin mijloace militare, încă o dată, ordinea globală capitalistă: în acest context a izbucnit cel de Al Doilea Război Mondial, pe fondul ambiției expansioniste a Germaniei către Europa de Est, și a Japoniei către China. După 1945, în perioada războiului rece între SUA și URSS, cele două mari puteri, în condițiile unui conflict militar înghețat, au exacerbato o cursă de înarmare fără precedent. Competiția economică între ele a fost secondată de producția rachetelor intercontinentale, a avioanelor de luptă, a tancurilor, dar și a armelor nucleare.

Doctrinile președinților americani de la Truman (1947) încoace (inspirate din intervenționismul Doctrinei Monroe din secolul al XIX-lea), îndreptându SUA să intervină și militar în diverse regiuni ale lumii, pentru a combate regimuri autoritare, și implicând SUA în războaie proxy sau directe, au creat oportunități profitabile pentru firmele producătoare de armament. Acumularea de capital pentru industria militară americană și hegemonia politică și economică a SUA au mers mână-n mână indiferent de mizele războaielor particulare. În paralel cu pacea de pe continentul european, marile puteri europene și SUA au fost implicate în numeroase războaie proxy, toate pentru a-și asigura supremația globală și privilegiile economice rezultate din acest statut. Printre ele, războiul între Coreea de Nord și de Sud (1950-1953), Vietnamul de Nord și de Sud (1955-1975), dar și o serie de conflicte arabo-israeliene (1948, 1956, 1961, 1973) și războiul din Afganistan (1979-1989). Cu implicarea CIA, SUA a reușit să elimine guvernele de stânga și partidele comuniste din Guatemala (1954), Indonesia (1956-58), Iran (1953), Irak (1958-1968), Congo (1960). Intervențiile în Grecia și Turcia, din perioada 1947-1975, au fost tot legate de ambiția americană din timpul războiului rece de a restrânge sfera de influență a comunismului și a Uniunii Sovietice. Din anii 1970 încoace au urmat intervenții împotriva guvernelor neprietenoase cu SUA din multe alte țări din America Latină, Africa și Orientul Mijlociu. Războaiele militare duse după încetarea războiului rece în Orientul Mijlociu și Asia Centrală au fost susținute de guvernul american ca războaie împotriva terorismului. Iar intervențiile americane din Asia de Vest și Africa de Nord după 2010 au susținut revoltele locale împotriva președinților de

state.¹⁴ Toate aceste acțiuni militare au fost profitabile pentru companiile de armament, primele cele mai mari cinci companii din lume fiind din SUA: Lockheed Martin Corporation, Raytheon Technologies, Boeing Corporation, Northrop Grumman Corporation și General Dynamics Corporation.

Exemplul celui de al patrulea război arabo-israelian, războiul Iom Kipur din 1973, reflectă și el legătura dintre războaie și evoluțiile capitalismului. Țările OPEC, exportatorii de petrol, au impus un embargo asupra livrărilor de petrol către toate țările care au sprijinit Israelul în acel război. Embargoul a rezultat în creșterea masivă a prețului la petrol, ceea ce a contribuit la o inflație galopantă în SUA și țările Europei Occidentale. Recesiunea economică și creșterea șomajului din a doua parte a anilor 1970 a însemnat o criză profundă a capitalismului de stat care s-a soluționat prin trecerea la un nou regim de acumulare de capital și o nouă ideologie economică dominantă, caracteristice neoliberalismului.

Intervențiile militare SUA au continuat și după încheierea războiului rece. În Iugoslavia (1991-2001), Afganistan (2001), Irak (1990-91 și 2003), în perioada numită Primăvara Arabă (2010-2011) și, implicit, în războaiele civile din Siria, Libia, Egipt, Tunisia, dar și din Rwanda, Sudan, sau Congo. Expansiunea NATO către fostele țări est-europene, membre ale Pactului din Varșovia desființat în 1991 (în 1999, Polonia, Republica Cehă și Ungaria devin membre, procesul continuând cu aderarea, în 2004, a Bulgariei, Estoniei, Letoniei, Lituaniei, României, Slovaciei și Sloveniei și în 2009 a Albaniei și Croației), a fost printre factorii care au provocat invazia Ucrainei de către Rusia, începând din 2014 și culminând în 2022.

Drept răspuns la această situație, țările membre ale Uniunii Europene au decis să devină independente față de gazul rusesc, cumpărând mai mult gaz lichefiant din SUA, ceea ce s-a dovedit a fi un proces de scumpire a gazului, dar și a electricității, generând inflație, iar inflația, la rândul său, prin politicile monetare impuse, a dus la

14. US Military and Clandestine Operations in Foreign Countries – 1798-Present. Global Policy Forum. December 2005.

scumpirea creditelor bancare, creându-se astfel condițiile unei recesiuni economice. Față de această situație, UE și-a lansat programul de înarmare, iar țările sale membre, aparținând NATO, sub influența SUA, au fost împinse către promisiunea de a-și crește cheltuielile militare de la 2% la 3% și de la 3% la 5% din PIB în următorii ani.

Exemplele de mai sus ale militarismului ne mai arată că, și de la sfârșitul celui de Al Doilea Război Mondial, ordinea globală capitalistă a fost marcată de războaie continue, chiar dacă în Europa a fost pace. Principiile hiperglobalizării din 1990 încoace, înainte de toate libera circulație a capitalului și schimburile economice libere, au promis că vor garanta conviețuirea pașnică a țărilor. Dar asta a fost o promisiune falsă nu doar pentru că în multe părți ale lumii au continuat să se desfășoare războaie, dar și pentru că această globalizare a creat și căile pașnice ale expansiunii capitalismului în teritorii anterior non-capitaliste, subordonate intereselor marilor puteri. Cele din urmă au fost mijloace pentru a repara/fixa spațial (*spatial fix*¹⁵) problemele capitalului din țările capitaliste avansate prin investiții în țări (semi)periferice cu forță de muncă ieftină, eliberată de pe urma distrugerii economiilor locale.

Programul ReArmEurope

Odată cu lansarea „Cartea albă privind viitorul apărării europene – *Readiness 2030*” (Pregătirea pentru 2030), de către Comisia Europeană (CE), la 19 martie 2025, Comisia a decis să redenumescă în acest fel programul ReArmEurope, anunțat dinainte. Obiectivul CE a rămas însă același – dezvoltarea unei viziuni pentru reînarmarea Europei, bazată pe trei piloni principali: asigurarea faptului că industria europeană de apărare produce la viteză și volum maxim în următorii patru ani; desfășurarea rapidă a trupelor și a resurselor militare ale Uniunii Europene în țările UE; și răspunsul urgent pe termen scurt în vederea continuării oferirii de sprijin militar Ucrainei. Factorii de decizie văd acest plan ca pe o oportunitate de a dezvolta noi tehnologii, inclusiv

15. David Harvey: Globalization and the „Spatial Fix”. *Geographische Revue* 2/2001: 23-30.

digitalizarea și inteligența artificială, cruciale pentru industria armamentului și creșterea competitivității UE față de China și SUA. În plus, liderii europeni se așteaptă ca reînarmarea comună și eforturile militare coordonate să consolideze UE ca o comunitate politică. Principalul stimulent pentru acțiunea militară comună este imaginea unui inamic comun puternic, cel al Rusiei. Însuși numele planului (*Readiness 2030*) sugerează că UE ar trebui să fie pregătită de război până în 2030, când se consideră că Rusia va avea capacitățile necesare pentru a lansa un atac împotriva unui stat membru al UE sau NATO.

Reînarmarea necesită o ajustare economică și mentală în rândul europenilor, bazată pe diagnosticul că așa-numita eră a dividendelor păcii a apus de mult. Această eră a fost o perioadă de boom economic în Europa postbelică, timp în care Statele Unite, prin intermediul NATO, au asigurat cea mai mare parte a securității militare a Europei. În încercarea de a justifica investițiile publice substanțiale în acest program, inginerii ReArmEurope indică, de asemenea, crearea de locuri de muncă în industria militară revitalizată. Această industrie profitabilă va angaja surplusul de forță de muncă al industriilor falimentare și îl va exploata la maxim. Mai mult, muncitorii din aceste industrii vor fi puși într-o situație în care armele pe care le creează, odată folosite, vor distruge viețile altor muncitori din țara lor sau din alte regiuni. Logica militaristă și modelul de dezvoltare economică bazat pe complexul militar-industrial financiarizat consolidează și agravează crizele geopolitice actuale și conduc omenirea spre dezastre economice, climatice și militare.

Comisia Europeană intenționează să aloce 800 de miliarde de euro pentru reînarmare în următorii patru ani prin trei mijloace principale. În primul rând, o parte din această sumă va fi generată prin eliberarea cheltuielilor statelor membre de constrângerile UE, privind deficitele bugetare și datoria publică. Se estimează că, sub această umbrelă, o creștere de 1.5% a cheltuielilor militare în toate statele membre ar reprezenta o investiție totală de 650 de miliarde de euro pe parcursul a patru ani. Chiar dacă mecanismul Pactului de Stabilitate și Creștere nu le include în deficit, aceste cheltuieli suplimentare vor lăsa, fără îndoială, un gol mare în bugetele guvernamentale. Acest lucru va agrava

economiile deja slăbite și va exacerba criza cheltuielilor publice, ducând la măsuri de austeritate mai profunde.

În al doilea rând, restul de 150 de miliarde de euro se intenționează a fi acoperit prin împrumuturi comune pe care Comisia Europeană le va solicita de pe piețele globale de capital. Această practică a fost deja cunoscută în timpul pandemiei COVID-19, pentru a finanța Mecanismul de Redresare și Reziliență. Repetarea acestei practici va crește și mai mult datoria publică și dobânzile plătite de țările membre UE din fonduri publice. Și, bineînțeles, va crește și mai mult financiarizarea economiei și dependența acesteia de oligarhiile financiare.

Comisia Europeană se mai gândește și la alte surse în vederea creșterii cheltuielilor militare, și anume prin mobilizarea și motivarea investițiilor private. Acest mecanism are, de asemenea, o istorie. În urma crizei financiar-bancare din 2008, UE a creat Uniunea Piețelor de Capital în 2015 și a adoptat planul său de acțiune în 2020. Scopul a fost ca statele să implementeze măsuri de reducere a riscurilor care să sprijine fondurile de investiții în diverse sectoare ale economiei. Investițiile în industria militară sunt acum din ce în ce mai mult promovate ca o afacere cu risc redus și profitabilă. Strategia *Savings and Investment Union* (Uniunea Economisirii și Investițiilor), adoptată la final de martie 2025, urmărește tocmai acest lucru, să dirijeze economiile populației și investițiile instituționale înspre domeniile prioritare ale UE, printre care azi „apărarea”, sau militarizarea, ocupă un loc privilegiat.

Datorită rolului lor central în economia capitalistă și în sistemul mondial capitalist ghidat pe competiție pentru profitabilitate prin orice mijloace posibile, chiar și prin sacrificarea de vieți omenești și de investiții în bunuri și servicii care să servească nevoile fundamentale ale tuturor, încetarea militarizării și înarmării nu pot să lipsească de pe agenda socialismului internaționalist care ar pune relațiile internaționale pe bazele unor colaborări economice și politice pașnice.

Pentru o altă lume în care nimeni nu face profit din viața și moartea oamenilor

(Intervenție la marșul organizat cu ocazia *Lansării Campaniei Naționale Elbit Out*, București, 05.10.2025).

Genocidul din Gaza este manifestarea extremă a consecințelor militarizării. Odată cu normalizarea înarmării, a economiei de război și a mentalității războinice, se normalizează și omuciderea, și eliminarea totală a celor care stau în calea marilor puteri imperialiste.

Genocidul din Gaza și noua cursă globală a înarmării reflectă criza profundă a ordinii mondiale capitaliste și falimentul dreptului internațional liberal.

Totuși, mobilizarea din întreaga lume împotriva acestui genocid ne arată că auto-organizarea împotriva războaielor și înarmării este posibilă printr-o solidaritate transnațională a lucrătorilor.

Pentru o altă lume, în care nimeni nu face profit din viața și moartea oamenilor. Jos cu profitorii ucigași. ELBIT OUT! Afară, afară, cu Elbit din țară!

O relansare economică care combină măsurile procapital cu militarizarea

(Fragmente din *Relansarea economică a României: statul salvează capitalul și susține militarizarea?*, în *Baricada România*, 04.06.2020)

Guvernul liberal aflat la cârmele țării desconsideră în continuare forța de muncă, chiar și după o pandemie care a demonstrat că forța de muncă este cheia producției economice pentru că, dacă ea se oprește, de exemplu intră în carantină, toată economia se oprește într-un mod care este foarte greu de repornit. Guvernul de azi face tot posibilul pentru a acorda ajutoare de stat firmelor care funcționează în România și care, de altfel, în marea lor majoritate sunt niște companii multinaționale. Acest guvern este inclusiv dispus să se împrumute de la bănci comerciale sau de la instituțiile financiare internaționale, riscând să crească datoria publică a României peste pragul de 50%, caz în care va fi obligat să înghețe cheltuielile din sectorul public (salarii, asistență socială, protecție socială). Măsurile de austeritate impuse în paralel cu salvarea capitalului sunt prescrise în Programul de Convergență 2020 al României (precum au fost impuse și în programul similar consacrat de cuplul Băsescu-Boc în 2011¹). Astfel încât, privații aroganți, salvați încă o dată de mâna vizibilă a statului, vor putea rânji satisfăcuți la astfel de tăieri din sectorul public, în timp ce își arogă din nou dreptul de a fi sprijiniți cu orice preț, prin deposizarea sectorului public, în goana lor pentru profit. (...)

Un specific al acestor timpuri față de criza din 2008-2009 este că toate acestea se întâmplă cu accentuarea excesivă a militarizării României și angrenarea ei în cursa curentă de înarmare, similară oarecum Războiului Rece sau altor perioade similare în care industria războiului „a salvat” economia. Să nu ne mirăm, deci, de recenta declarație

1. Enikő Vincze: Globalization of neoliberalism in Romania through the reform of the state and entrepreneurial development. *Studia UBB – Europaea* 1/2015: 125-152.

a premierului² din care reiese, printre altele, că „printre prioritățile guvernului se numără investițiile greenfield și de tip offset, în industrii, precum cea militară.” Această opțiune încorporează inițiativele de achiziție a sistemului de rachete Patriot, promovate de președintele țării încă din primul său mandat³ (costul unei părți din acest sistem fiind de 3.9 miliarde dolari⁴, sumă din care s-a plătit deja un avans considerabil la finalul anului trecut⁵). Dar decizia de a investi în industria militară vine și în continuarea alocărilor bugetare din 2020⁶, care asigură Ministerului Apărării Naționale o creștere de 18% (de 3.2 miliarde lei) față de 2019, iar Ministerului Afacerilor Interne o mărire de 13% (de 2.3 miliarde lei) față de anul trecut, inclusiv a bugetului Serviciilor Române de Informații⁷. (...)

În această lume tot mai tulbure cu diverse scenarii contradictorii de viitor, se întrevide riscul ca prezenta criză a capitalismului să fie rezolvată nu doar prin militarizarea economiei, ci și prin fascizarea politicului și a societății. Promovarea urii rasializate⁸ sau provocarea unor conflicte între etnii,⁹ sau între clase sociale, sunt un mijloc al justificării statului polițienesc, dar și al militarizării. Precum vedem azi,

2. Orban: Pregătim acum un plan de reconstrucție economică, un plan de relansare economică. Profit.ro, 02.06.2020.

3. Iohannis a promulgat legea de achiziție a sistemului de rachete Patriot. Bursa.ro, 27.12.2017.

4. Sistemul de rachete Patriot ce va fi livrat României „este în grafic!”. România Liberă, 14.11.2019.

5. Două miliarde de lei pentru plățile aferente contractului pentru rachetele Patriot. Bursa.ro, 14.11.2019.

6. Proiectul pentru BUGET 2020, publicat de Ministerul Finanțelor: Deficitul ajunge la 3,59% din PIB. De unde se taie și cine primește mai mulți bani. Mediafax, 17.12.2019.

7. BUGET 2020. Bugetele Serviciilor cresc semnificativ, cu excepția SIE. Cea mai mare majorare va fi la SRI. Mediafax, 17.12.2019.

8. Enikő Vincze și Maria Stoica: Statul, temător cu scandalagii, dur cu oamenii care mătură străzile din Cluj, în vreme de pandemie: „Jandarmii au dat cu spray lacrimogen”, Libertatea, 21.04.2020.

9. Enikő Vincze: Parcă duceam o luptă comună împotriva unui virus. Acum, războiul se duce în altă parte, Libertatea, 23.04.2020.

capitalul are tot mai mare nevoie de aceste investiții ca să se salveze prin industria de război în condițiile în care alte ramuri ale industriei își revin greu din recesiune. În mod pervers, liderii României oferă și forței de muncă disponibilizate sau fără ocupare, mai precis armatei industriale de război, posibilitatea să își facă carieră în războiul adevărat. Președintele Iohannis a vorbit recent despre asta: forțele armate ale României pot fi puse la dispoziție pentru participarea la misiuni și operații în afara teritoriului statului român, iar „resursele importante destinate înzestrării Armatei României fac posibilă realizarea capacităților de apărare națională în cadrul sistemului de apărare colectivă a NATO și, în același timp, programele multianuale coerente pot oferi industriei românești șansa de relansare, în special prin cooperare instituțională cu firmele de profil ale aliaților noștri.” (...)

Nu ne mirăm, poate, de toate cele de mai sus, dar ne putem revolta și trebuie să ne revoltăm. Ce ar fi să începem prin a ne întreba cât mai mulți și de cât mai de multe ori, cu voce tot mai tare: apropo de relansarea economiei, de ce nu s-ar putea ca lucrurile să se întâmple altfel? De ce nu ar putea prelua statul firmele care nu mai pot funcționa conform pieței pe care o adoră, din moment ce le sare în ajutor și are bani pentru asta, pentru ca acestea să își revină? De ce nu ar putea statul să condiționeze ajutorul de stat oferit companiilor, cu asigurarea de către acestea a unor venituri decente¹⁰ pentru angajați? De ce nu ar putea statul să taxeze marile averi și marele capital, de exemplu cele acumulate în domeniul imobiliar-bancar în ultimele decenii, sprijinite fiind de stat în toată această perioadă, și nu doar direct, ci și prin lipsa de construcții de locuințe sociale publice? De ce nu ar putea muncitorii să preia coordonarea și administrarea producției din moment ce ei sunt motorul esențial al acesteia? De ce nu ar putea să gestioneze locatarii stocul de locuințe publice? De ce nu vrea să implementeze statul măsuri în sprijinul oamenilor, nu al profitului¹¹, spre exemplu:

10. Blocul Pentru Locuire: Venit minim decent și locuințe sociale, pentru persoanele cele mai afectate de criza Covid-19. 15.04.2020.

11. Blocul Pentru Locuire: Manifest pentru dreptate locativă. Împotriva pandemiei capitalismului și rasismului. 02.04.2020.

interzicerea evacuărilor forțate, municipalizarea serviciilor de utilitate publică, controlul chiriilor private, realizarea unui stoc semnificativ de locuințe sociale prin diverse metode? De ce nu poate statul să guverneze în beneficiul forței de muncă? Dar și în beneficiul păcii și dezarmării? De ce să nu vrem și de ce să nu putem să facem asta tocmai într-un an care marchează 75 de ani de la înfrângerea fascismului și promisiunea unei ere mai bune pentru omenire?

Vrem locuințe sociale, NU militarizare!

(Fragmente din *Fundamentele și potențialul anticapitalist al revendicării „Vrem locuințe sociale, nu militarizare”*, Gazeta de Artă Politică, 10.02.2022)

Poate unii vor spune că nu este momentul oportun să vorbim despre lucruri atât de „mărunte”, precum locuințele sociale, în timp ce mii de oameni mor și milioane de oameni sunt dislocați din țara lor, sau în timp ce capitalismul și imperialismul continuă să facă ravagii. (...)

Revendicarea „Vrem locuințe sociale, NU militarizare!” este un apel în care se concentrează o mulțime de direcții și semnificații. Amintesc doar câteva aici:

1) Criza curentă a capitalismului, o criză postneoliberală, post-pandemică și energetică, care a explodat în războiul din Ucraina, este contextul în care de câțiva ani buni se accentuează (și) criza locuirii: prețuri mari la locuințe, producția de locuințe pentru profit, evacuări și dislocări forțate, supraaglomerare în locuințe, creșterea numărului de persoane fără adăpost, locuirea în mediu toxic etc.

2) Criza locuirii, înțeleasă prin manifestările acestea, este un sindrom al capitalismului care transformă totul și toate aspectele vieții umane (inclusiv locuirea) în sursă de profit și sacrifică nevoile și viața oamenilor pe altarul acumulării de capital, asemeni industriei de armament.

3) Criza locuirii înțeleasă prin manifestările sale amintite mai sus face victime, cauzează moartea oamenilor.

4) Cei care sunt responsabili de criza locuirii funcționează sub impactul aceluiași legi, precum și profitorii industriei de armament sau industriei farmaceutice, iar asta este legea acumulării de capital cu orice preț.

5) Războiul proxy din Ucraina, în care mari puteri imperialiste s-au ciocnit pe teritoriul unui alt stat, a creat condițiile în care statele lumii, inclusiv statele membre UE, în următorii ani se vor dedica militarizării și înarmării. Asta nu doar pentru a-și întări capacitatea militară de a ataca sau de a se apăra, ci și pentru că, în criza economică indusă

(energie, combustibil, alimente, etc), industria militară va continua să aducă profituri. Și afacerile imobiliare vor continua să fie un „adăpost” bun pentru banii investiți cu scopul profitului, precum au continuat să fie și în timpul pandemiei. Astfel de decizii ale statelor continuă și întăresc vechea lor subordonare față de interesele capitalului.

6) Politica de stat a militarizării înseamnă mai puține investiții publice în servicii publice în toate domeniile (locuire, sănătate, educație școlară). Asta înseamnă sfârșitul firavelor tendințe de a le crește ca un răspuns la provocările pandemiei, chiar înainte ca ele să se fi pus cu adevărat în mișcare.

7) În România, oricum subdezvoltată din punctul de vedere al infrastructurii sociale, această redirectionare a banilor publici va rezulta în și mai multe victime ale sărăciei și în și mai mari inegalități economice. Vor muri și mai mulți decât până acum fără să ajungă la bătrânețe, se va întări fascismul social îndreptat împotriva populației care devine surplus din punctul de vedere al capitalului violent.

8) Politica de stat a militarizării, ceea ce înseamnă nu doar investiții în armament, ci înseamnă și investiții în industria de supraveghere a comunicării prin toate mijloacele, va rezulta în creșterea controlului prin forță asupra populației pașnice, atât în sens material/ fizic, cât și în sens simbolic, de control al gândirii și acțiunilor critice la adresa capitalismului militarizat.

9) Argumentele înrădăcinate în anticomunism – duse la perfecție în ultimii 30 de ani și îndreptate împotriva revendicărilor forței de muncă pentru creșterea salariilor, construcția de locuințe publice, asigurarea accesului universal la servicii de sănătate – se vor combina cu noi argumente care vor desființa astfel de revendicări prin stigmatizarea lor ca fiind niște pretenții anacronice sau, și mai grav, ca niște revendicări care ar putea cauza revolte populare criminalizate, sau ca atentate la „siguranța națională”.

10) Pe fondul recunoașterii că politica locuirii este componentă esențială a capitalismului, revendicarea „Vrem locuințe sociale, NU militarizare!” are potențialul de a contribui în viitorul nostru imediat la o autoorganizare capabilă să identifice soluții la problemele grave ale societăților noastre dincolo de capitalism.

Războiul care ține în viață capitalismul

(Fragmente din *Împotriva războiului care ține în viață capitalismul*, *Gazeta de Artă Politică*, 20.03.2022)

Acum devine tot mai clar. Războiul din Ucraina este (încă) un război prin care capitalismul încearcă să depășească starea de criză profundă în care a ajuns din 2008 încoace. (...) Capitalismul din Rusia (nevoia sa pentru creșterea propriei sfere de influență economică) a creat o pârghie neașteptat de bună pentru reînnoirea capitalismului occidental prin acest război, care este atât un război al imperialismului rusesc împotriva unui alt stat, cât și un război proxy între Rusia și SUA pe teritoriul Ucrainei.

Iar ciocnirea celor două capitalisme nu va duce prea curând la dispariția acestui regim. Dimpotrivă, ea creează crize economice și mai profunde și de lungă durată peste tot în lume, crize creatoare de condiții pentru generalizarea violenței armate. Ideologic și discursiv, cu siguranță, acest război duce la întărirea capitalismului, prin degradarea totală a dușmanului estic (dar tot capitalist) al „lumii libere”, presupusa lume dreaptă a „capitalismului perfect”, cel occidental. Eventual, ca un efect mai târziu al crizei energetice și economice îndelungate și profunde, supraviețuitorii cei mai suferinzi ai războaielor din diversele părți ale capitalismului global se vor revolta într-un mod care va pune în pericol acest regim.

Dar supermilitarizarea de acum este gândită și să descurajeze astfel de revolte. Acest război este o unealtă a capitalismul postneoliberal care va anihila și mai mult decât până acum orice critică explicită la adresa sistemului. Dacă la începuturile pandemiei, lumea imagina alte lumi posibile după capitalism – pentru că părea că așa nu se mai poate, iar reîntoarcerea la vechiul normal nu este de dorit –, în efervescența escaladării războiului și luptelor ideologice care incită la înarmare, astfel de utopii și autorii lor vor fi scoși din circuit prin diverse mijloace. Exploatarea, inegalitățile, putreda îmbogățire a oligarhilor de pe scena

capitalismului global, subordonarea naturii și vieții umane (în toate ipostazele sale) profitului, toate acestea vor deveni teme tabu, iar cei care le aduc în discuție vor fi hărțuiți până la dispariție. Apoi, poate după 5-10 ani de militarizare, capitalul se va mulțumi cu o soluție de înlănțuire a capitalismului, iar unii supraviețuitori o vor lua de la capăt cu promisiuni de pace și bunăstare, și tranziție verde.

Până una alta, cum observam în articolul publicat în GAP pe 10 martie 2022¹, în România oricum subdezvoltată din punctul de vedere al infrastructurii sociale, redirecționarea banilor publici spre militarizare va avea ca rezultat și mai multe victime ale sărăciei, și mai mari inegalități economice. Vor muri și mai mulți ca până acum, fără să ajungă la bătrânețe, se va întări fascismul social îndreptat împotriva populației care devine surplus din punctul de vedere al capitalului violent. (...)

Din anii 1970 încoace, economia politică a globalizării neoliberale a urmărit să ridice orice barieră din calea liberei circulații transnaționale a capitalului, serviciilor și bunurilor. Forța de muncă se bucura de această libertate a globalizării în măsura și în direcțiile unde capitalul avea nevoie de forță de muncă ieftină.

Acum, criza capitalismului global – care se tot transformă dintr-o criză în alta din 2008 încoace – a ajuns într-o fază în care se dorește să se soluționeze prin demontarea propriilor principii fondatoare (cea a circulației libere a capitalului). Și asta nu se poate face pașnic. Pentru asta războiul economic nu este suficient. Cucerirea sferelor de interese implică conflicte armate.

Acum se schimbă interesele celor care fac politica ordinii mondiale. Acum se fac noi reguli, care se scriu cu sângele oamenilor nevinovați din Ucraina. Și ne împing pe noi toți în logica războiului total. Acum, marile puteri occidentale urmăresc o limitare a globalizării ca circulație transnațională fără bariere a capitalului. Sau un fel de globalizare capitalistă bipolară, separată în două prin bariere economice și militare, între sferele de influență Est și Vest, făcând uz de o morală capitalistă putredă de clasificare a capitalului în „capital bun” și „capital rău”. Asta,

1. Fundamentul și potențialul anticapitalist al revendicării „Vrem locuințe sociale nu militarizare!”. Gazeta de Artă Politică, 10.03.2020.

însă, nu înseamnă sfârșitul globalizării. Capitalismul are nevoie în continuare de mecanismul numit „*spatial fix*” (vezi David Harvey), adică soluționarea crizelor capitalismului prin încorporarea teritorială a noi și noi zone de interes. (...)

Condițiile care fac posibilă perpetuarea capitalismului nu sunt doar de natură economică, iar violența economică, clasistă, rasistă și patriarhală, domină toate domeniile vieții. Dincolo de ele, încă o dată, vedem cum violența sistemică a capitalismului distruge vieți prin războaie reci sau calde, războaie între civili de diverse etnii, războaie între state și războaie proxy prin care mari puteri imperialiste se ciocnesc prin intermediul unor țări din semiperiferiile capitalismului.

Mai este posibilă vreo speranță postbelică în aceste semiperiferii? După ce „postsocialismul”, în România de exemplu, datorită modului în care s-a realizat privatizarea și falimentarea propriei economii productive, a însemnat pierderea a mii de locuri de muncă și începutul migrației transnaționale pentru milioane de cetățeni ai României. Și după ce „postcovidul” a însemnat criza energetică și a arătat cum militarizarea țării și înlocuirea tot mai accentuată a politicilor publice (de sănătate, locuire, mediu, educație) cu măsuri ale statului polițienesc din timpul pandemiei au prevestit explozia războiului actual din imediata noastră vecinătate. (...)

Să fii împotriva tuturor războaielor înseamnă să fii împotriva sacrificării oamenilor (deja exploatați de capital) în războaiele sângeroase ale acestuia și transformați în soldați ai națiunii purificate prin sângele vărsat.

De aceea, un nou internaționalism socialist ar avea nevoie de conectarea mai multor critici: față de capitalismul global, față de capitalismul de sorginte națională, dar și față de socialismul de stat de dinainte de 1990. Față de naționalisme și rasisme, și patriarhat care, laolaltă cu exploatarea de clasă, contribuie la perpetuarea capitalismului criminal. Și, desigur, față de războaiele susținute peste tot în lume ca sursă de acumulare de capital – aceasta fiind cea mai violentă manifestare a competiției capitaliste adorate de toți dușmanii egalității și solidarității. (...)

Solidarizare pentru acțiune socialistă împotriva direcționării investițiilor publice spre industria militară

(Fragmente din *Alegerile din România și agonia
neoliberalismului: militarizare și austeritate, cu sau
fără „suveraniști”*, în Critic Atac, 04.12.2024)

În aceste vremuri, când rupturile între cei mai săraci și cei mai bogați, între clasele dominante și clasele lucrătoare exploatare, dar și între diversele pături ale lucrătorilor, între regiuni, județe, localități, chiar și între zone intraurbane din punctul de vedere al accesibilității, calității și siguranței traiului, devin tot mai explicite, este crucial să vorbim despre nemulțumirile care leagă diversele segmente ale claselor lucrătoare, cauzele sistemice ale acestora și soluțiile care apropie diferitele categorii sociale. Astfel, revolta va avea șansa să le coaguleze și solidarizeze împotriva capitalismului creator de multiple crize.

Dacă acest lucru nu se va întâmpla, crizele sistemice curente vor pune în continuare în pericol viețile oamenilor, vor intensifica exploatarea, vor reproduce și adânci sărăcia, pentru că-n cele din urmă capitalul este ghidat de principiul profitabilității, ceea ce distruge diversele forme ale vieții. Azi, el caută să extindă privatizarea către noi sectoare (precum sănătatea, educația, sistemul de pensii și de protecție socială), iar statele vor implementa măsuri de austeritate pentru a direcționa investițiile publice spre industria militară, susținerea războaielor sau reconstrucțiile postrăzboi, din care tot capitalul privat iese cu profit.

Acum, când, după competiția electorală, partidele din România discută despre un guvern de uniune națională, pentru că au nevoie de un consens larg în vederea implementării politicilor de militarizare și austeritate, ar fi timpul ca mișcările sociale de stânga să facă alianțe care contează în contracararea capitalului. Adică alianțe în jurul politicii de clasă care are cea mai mare capacitate de a integra mișcări muncitorești, locative, ecologiste, feministe, queer și ale minorităților

etnice și rasializate, pe axa intereselor lor materiale comune. Dincolo de România, este nevoie de acest lucru datorită a ceea ce va urma în 2025 ca efect al politicii de dreapta și extremă dreaptă din Europa, și nu numai, adică militarizare și austeritate, ca noi metode pentru salvarea capitalului în condițiile demantelării neoliberalismului dominant timp de cinci decenii.

Mișcările sociale multiple, dacă se permanentizează, și nu doar reactiv, ci și prin organizare pentru alternativa socialistă, au potențialul mobilizării împotriva capitalului, în diverse domenii, separat, dar și împreună, formând alianțe. Presiunea politică înspre schimbarea capitalismului se poate crește în acest fel. Condiția ca acest lucru să se întâmple ar fi ca diverse segmente ale lucrătorilor și lucrătoarelor, dintre care unele aparțin și unor categorii ce se autoreprezintă prin opțiuni identitare, să realizeze că formează una și aceeași clasă lucrătoare integratoare.

Azi nu sunt prea multe semne de optimism în ceea ce privește crearea unor alianțe largi bazate pe socialismul internaționalist și antiimperialist. Nici în România, nici pe plan global. Dar sunt, și în România, mai multe grupări de tip nucleu, axate pe diverse probleme social-economice, care pot contribui la generarea mișcărilor sociale mai largi și au potențialul să facă alianțe în jurul intereselor de clasă. Critica capitalismului și educația politică pe teme fundamentale și solidarizare, au și ele roluri politice importante în acest demers. La fel și viziunile radicale de lungă durată, alături de revendicările de măsuri de tranziție. Desigur, critica teoretică nu poate înlocui mobilizarea și organizarea. Teoria și practica trebuie să meargă mână-n mână. Dacă nucleeele coagulate cresc, sunt șanse mai mari ca să devină vizibile și să li se alăture alte grupări similare. Astfel, din celule individuale care organizează mișcări se pot crea mișcări ale mișcărilor care să funcționeze sub forma unor cadre integratoare ce reprezintă interesele tuturor claselor lucrătoare. Dacă nu se întâmplă asta, guvernul uniunii naționale ne va servi cu prea mare ușurință „mândrie națională” la următoarea fază a austerității și, tot din această poziție, va face apeluri către noi ca să ne sacrificăm viața prin participarea directă la războaie.

Capitalismul neoliberal și financiarizat a distrus atât de mult, încât finalul său nu poate să fie nici el altfel, decât superdistructiv. Distrugerea

tipică capitalismului nu include doar procesul de ocupare continuă de către capital a unor spații și domenii non-capitaliste, ci și distrugerea ideii alternativei la capitalism. Astfel încât, nimeni pare că nu mai știe ce să facă, și cine ne-a adus aici, în acest punct de autodistrugere în masă, de parcă ar fi destin natural să ne războim, să ne înarmăm, să ne securizăm și să ne sărăcim.

Ceea ce se mai întâmplă azi în România, oarecum ca reacție din diverse direcții la ascensiunea extremei drepte, este și asocierea progresismului cultural cu stânga. Într-un context cu extremă dreaptă puternică, până și liberalismul progresist în teme cultural-identitare se va asocia cu stânga. Orice e mai la stânga de ceea ce unii numesc dreapta iliberală sau conservatoare se va spune că este „stânga.” Și din acest motiv, este foarte important să arătăm că, pentru a-și îndeplini menirea, stânga ar trebui să se situeze pe poziția luptei de clasă integratoare, socialiste, internaționaliste și antiimperialiste.

Și candidații de dreapta care se autonumesc suveraniști, știu că independența politică și economică nu se poate realiza pentru că economiile lumii sunt interdependente. De aceea, ei au nevoie de ideea de Dumnezeu și eroism național, factori imaginari de la care poporul ar trebui să aștepte salvarea, în timp ce ei, suveraniștii, lucrează la alte alianțe globale, antioccidentale, în interiorul capitalismului. În mod real, doar stânga socialistă ar putea gândi independența față de deciziile și interesele marilor puteri capitaliste occidentale sau orientale, dar asta doar în condițiile unui internaționalism socialist antiimperialist. În plus, fascismul fiind un instrument al anticomunismului, antifascismul trebuie să fie și luptă de clasă pentru condiții de trai și subiectivități politice libere de exploatare, deposare și manipulare, emancipate de îngrădirile și fragmentarea claselor lucrătoare de către clasele dominante și aparatul de stat și media care le slujește.

(...) Îmi pot imagina posibila creștere a unei stângi socialiste internaționaliste și antiimperialiste prin două căi paralele: 1) focalizarea pe cunoașterea și soluționarea unor probleme punctuale prin măsuri de tranziție generatoare de schimbări radicale care se înscriu în logica transformării sistemului în perspectivă mai îndelungată; și 2) extinderea celulelor individuale militante înspre mișcări muncitorești, locale,

feministe, ecologiste, queer sau ale minorităților etnice și rasializate, și coagularea unei mișcări a mișcărilor în cadrul luptei de clasă socialiste, integratoare. Asta înseamnă de fapt redirectionarea revoltei claselor lucrătoare împotriva cauzelor structurale ale exploatării, inegalităților, nedreptăților și încălcării demnității umane, care azi este fragmentată prin manipulările extremei drepte și ale dreptei, sau chiar și ale stângii non-socialiste.

Planuri europene pentru asigurarea finanțării industriei militare în capitalismul financiarizat și pacifismul războinic al lui Trump

(Fragmente din *The Warmongering Peace and the Financialization of the Military Industry*, în *Internationalist Standpoint*, 04.03.2025)

(...) Apropos de războiul proxy din Ucraina, planul imperiului american, aflat în declin, de a împiedica întărirea emergentei lumi multipolare, a lovit în Uniunea Europeană de două ori: o dată când a convins-o să deschidă calea independenței sale față de gazul rusesc, iar a doua oară când o convinge să investească cel puțin 5% din PIB în înarmarea portretizată în cheltuieli pentru apărare. Prima persuasiune a rezultat în declinul economiilor europene bazate pe gazul din Rusia, ceea ce a lovit din plin economia Germaniei, inima economică a Europei, ducând-o spre o recesiune resimțită nu doar în Germania, ci în toate țările unde capitalul german a făcut investiții în ultimii 30 de ani. Iar cea de a doua, pe fundalul recesiunii economice, implică riscul de a duce, în favoarea sectorului militar, la retragerea investițiilor în *European Green Deal* pe care UE a proclamat-o din 2019 încoace ca palier important al dezvoltării sale sau în sectoare pe care, pe vremuri, le considera importante pentru modelul său social. Pe deasupra, după ce SUA lui Biden a convins Uniunea Europeană să își rupă relațiile comerciale cu Rusia, SUA lui Trump se pregătește pentru colaborări economice cu Rusia. Între timp, UE a tot repetat că va fi tot mai competitivă față de SUA, China și Rusia. Cineva, mai mulți, ar trebui să dispară de la conducerea Comisiei Europene dacă s-ar recunoaște multiplele greșeli comise (și) în geopolitica uniunii, în numele unor valori europene pe care de mult nu le mai respectă, precum pacea, modelul social și dezvoltarea sustenabilă.

În aceste zile ni s-a spus că înarmarea excesivă a Uniunii Europene este singurul răspuns posibil și normal la pericolul de a fi atacată de Rusia. Presupunerea că acest pericol este o realitate iminentă

neprovocată, cât și măsurile militare puse pe seama acestui pericol cresc exponențial posibilitatea împlinirii profeției unui război extins în Europa. Am re ajuns în momentele calzi ale noului război rece, în care considerentele reciproce de securitate în relațiile dintre marile puteri cresc riscul izbucnirii unor confruntări militare.

Momentul declanșării noului val de înarmare pornit ca reacție la planul de pace trumpist din Ucraina se întâmplă în contextul orientării politicilor Comisiei Europene (CE) spre creșterea competitivității Europei față de SUA și China (conform nevoii identificate în raportul Draghi), spre întărirea piețelor de capital europene și crearea noii Uniuni a Investițiilor, dar și spre reducerea datoriilor publice și a deficitului public în statele membre ale UE.

Competitivitatea Uniunii Europene necesită noi investiții, astfel încât statele sunt chemate să creeze condiții favorabile (de reducere a riscurilor) pentru investitorii instituționali așteptați să își investească banii (de cele mai multe ori adunați dintr-un larg portofoliu de investitori) în sectoare competitive. În acest context se pregătește lansarea, din martie acest an, a noii Uniuni a Economiei și Investițiilor (*Savings and Investments Union*, SIU). Aceasta este dedicată inclusiv mobilizării investițiilor în industria militară, printre altele și prin atragerea economiilor populației în astfel de investiții. (...)

Atât Uniunea Investițiilor, cât și planurile de îndatorare de pe piețele de capital, printre altele cu scopul înarmării, rezultă în financiarizarea și mai mare a diferitelor sectoare economice, inclusiv a industriei militare. Investițiile de capital privat, susținute prin parteneriatele cu administrațiile publice (ajutoare de stat, subvenții, măsuri de reducere a riscurilor, etc.) vor fi direcționate către sectoare care generează mai mult profit, ceea ce nu înseamnă, deci, investiții în bunuri publice precum locuințe, educație, sănătate. Financiarizarea complexului industrial-militar crește apetitul investițiilor în acest sector, iar deschiderea acestui sector față de piețele de capital crește financiarizarea acestuia.

Săptămâna trecută, ca o reacție la primele discuții la nivel înalt între SUA și Rusia despre încetarea războiului din Ucraina fără ca UE și Ucraina să fie invitate, Comisia Europeană, prin șefa diplomației europene Kaja Kallas, declara că se ia în calcul un sprijin militar record

pentru Ucraina. Acesta ar însemna la început un pachet minim de șase miliarde euro urmând ca apoi el să treacă de zece miliarde de euro. Țările membre ale UE sunt așteptate să spună ce arme suplimentare pot furniza Ucrainei din stocurile lor, putând să contribuie cu tehnică militară sau cu fonduri. Această schemă ar prevedea ca fiecare țară să contribuie proporțional cu venitul său național brut.¹

Toate cele de mai sus se întâmplă în timp ce reprezentanții statelor membre ale UE sunt așteptate să impună măsuri de consolidare fiscală în țările lor, măsuri care, la rândul lor, în lipsa controlului prețurilor pe piață rezultă în austeritate, reducerea puterii de consum și recesiune economică. Pentru a asigura planurile de investiție în militarizare în contextul în care Comisia Europeană a reimpus regulile fiscale stabilite în vechiul Pact de Stabilitate, președinta CE a declarat că dorește să activeze o clauză de urgență care ar permite guvernelor o mai mare marjă de manevră, astfel încât cheltuielile militare să nu fie luate în calcul în limitele deficitului lor bugetar strict controlat. (...)

Încă din primul moment al „pacificării”, Trump a anunțat că în schimbul ajutorului militar și umanitar acordat timp de aproape trei ani Ucrainei, SUA își dorește să primească controlul asupra mineralelor rare din această țară în valoare de 500 miliarde dolari. Am citit o primă reacție a lui Zelensky la această revendicare, care declara că este de înțeles că cei care au ajutat mai mult, trebuie să primească mai mult, dar apoi, revenind rapid în cercurile europene și NATO, a refuzat să accepte această condiție a asigurării securității Ucrainei de către SUA în fața Rusiei.

Orice se va întâmpla cu mineralele rare, principiul reconstrucției postbelice este clar, fiind formulat astfel de către Scott Bessent, secretarul trezoreriei americane:

Ucraina este înzestrată cu resurse naturale și alte atuuri naționale care pot conduce la creșterea economică postbelică, dar numai dacă guvernul și poporul său sunt înarmați cu capital suficient, expertiză și stimulente adecvate. Termenii parteneriatului nostru propun ca

1. UE pregătește un pachet de ajutor militar pentru Ucraina în valoare de 6 miliarde de euro. Agerpress, 19.02.2015.

*veniturile primite de guvernul Ucrainei din resurse naturale, în-
frastructură și alte active să fie alocate unui fond axat pe reconstrucția
și dezvoltarea pe termen lung a Ucrainei, unde SUA vor avea drep-
turi economice și de guvernanță în acele investiții viitoare. Această
structură și relație aduc standarde înalte, guvernanță corporativă
și cadre juridice necesare pentru a atrage investițiile private solide
pentru creșterea postbelică în Ucraina².*

Avertizările lui Trump, cum că SUA se retrage din război și lasă pe seama Uniunii Europene costurile reconstrucției Ucrainei, au fost niște glume poetice. SUA nu se va retrage din acest proces și, evident, statele membre ale UE își doresc de asemenea să beneficieze de el din punct de vedere economic și financiar. La fel cum vânzarea de armament de către unele state altor state aduce profit companiilor private producătoare de arme și nu guvernelor sau societății, la fel și diplomația statelor pentru a participa la reconstrucțiile postbelice creează oportunități de investiție pentru companiile private din țările lor. Politica publică, astfel, în cazul unor războaie, este pusă de două ori în slujba capitalului privat și a profiturilor individuale.

Pregătirile sectorului privat pentru reconstrucția Ucrainei nu au început abia acum. Președintele Zelensky s-a întâlnit cu Larry Fink, CEO BlackRock, unul dintre cele mai mari companii de management de investiții și de active din lume, încă din septembrie 2022. În luna noiembrie a aceluiași an, Ministerul Economiei Ucrainean și BlackRock Financial Markets Advisory au semnat un memorandum de confirmare a planului³. În ianuarie 2024 s-a anunțat că a fost înființată la Kiev Banca de Reconstrucție a Ucrainei cu ajutorul BlackRock și JPMorgan Chase. Acesta avea deja angajate investiții de 500 de milioane de dolari, planul fiind să fie lansată spre mijlocul anului 2025

2. Economic partnership will protect the Ukrainian people and the US taxpayer. Financial Times, 22.02.2025.

3. President discussed with the CEO of BlackRock the coordination of efforts to rebuild Ukraine. President of Ukraine, 28.12.2022.

cu un capital catalizator de aproape un miliard de dolari⁴. Capitalul catalizator are menirea să atragă alte fonduri cu capital de risc în investiții care promet să devină fără risc în timp. BlackRock știe bine că potențialul investițional în Ucraina este semnificativ datorită pieței sale mari de consum, forței de muncă extrem de ieftine, locației geografice strategice și resurselor sale naturale abundente. Un alt exemplu de investiții în Ucraina este Programul de Acțiune pentru Reziliența Economică, în suma de două miliarde de dolari, al Corporației Financiare Internaționale pentru Sectorul Privat al Ucrainei și investiția sa de 30 de milioane de dolari în Fondul de creștere a capitalului. Acest angajament inițial a contribuit la atragerea investitorilor globali, culminând cu 350 de milioane de dolari până în februarie 2024, sprijinind în primul rând IMM-urile orientate spre tehnologie și export din Ucraina și Moldova⁵.

Și România a fost și este implicată în procesul planificării reconstrucției Ucrainei. De exemplu, în decembrie 2023, think tank-ul românesc *New Strategy Center*⁶ a organizat o conferință în București pe această temă sub patronajul Guvernului României. Pe atunci se estima că pentru reconstrucția Ucrainei ar fi nevoie de 400 miliarde dolari. Azi, vedem, se discută despre mult mai mulți bani. Firmele românești se așteptau la oportunitățile creării unui hub logistic în zona Brăila-Galați, iar statul român spera să atragă investiții străine și să înceapă cât mai curând extragerea gazului din Marea Neagră prin proiectul Deep Neptun, transformând România în cel mai mare producător de gaze din Europa.

Privită dinspre partea americană, din perspectiva democrațiilor belicoși, miza războiului din Ucraina a fost slăbirea economică și izolarea politică a Rusiei, iar din perspectiva republicanilor aparent pacifiști este participarea masivă a SUA și a corporațiilor americane la reconstrucția

4. Ukraine reconstruction bank eyes near \$1 bln in committed capital - Ukraine official. Reuters, 17.01.2024.

5. The Untapped Market for Impact Investing in Ukraine. Centre for Strategic and International Studies, 14.06.2024.

6. The Reconstruction of Ukraine and the Strategic Role of Romania. New Strategy Center, 22.11.2023.

postbelică a Ucrainei. Pentru că reconstrucția postbelică nu este un act de caritate, cum nici Planul Marshall de după cel de Al Doilea Război Mondial nu a fost așa. Și, desigur, nici susținerea războiului prin ajutoare militare nu este un act de caritate. Nici din partea SUA și nici din partea UE. În capitalism, ambele sunt o investiție, iar scopul urmărit este ca ea să fie cât mai profitabilă. Printre altele, condițiile profitabilității războaielor și a reconstrucțiilor postbelice sunt create de către statele care provoacă, desfășoară și încheie războaie, și care, atât în timp de pace cât și în timp de război servesc interesele capitalului. De aceea, prin războaie și reconstrucții postbelice, în mod latent se manifestă și lupta de clasă, câștigată de fiecare dată de clasa capitalistă, care azi este formată de proprietari de firme de pe Wall Street, din complexul industrial militar și din Silicon Valley. Tehnocapitalismul financiarizat și militarizat distruge la modul absolut viața, natura și societatea, el fiind împins spre culmile profitabilității distructive prin fețele inumane de tip Trump, Putin, von der Leyen, Kallas sau alții.

Presiunea de a accepta militarizarea și posibilitatea rezistenței

(Fragmente din *Warmongering Peace: There Is No Alternative to the Rebirth of Europe Through Militarism?*, în *Berliner Gazette*, 03.04.2025)

(...) Este tot mai dificil să te poziționezi împotriva militarizării și să te exprimi în favoarea unor inițiative de pace pe calea diplomației. Aceste poziții sunt catalogate drept antieuropene, putiniste și chiar fasciste, din moment ce, partidele de extremă dreaptă și-au exprimat susținerea față de planurile de pace ale lui Trump, iar unii antifasciști au început să asocieze legionarismul cu comunismul. Poziția pro-înarmare a devenit norma în centrul câmpului politic, atât la dreapta, cât și la stânga acestuia, atât printre pro-americanii adepți ai trumpismului (care, prin protecționismul său, amenință multă lume cu războaie comerciale sau atacuri armate sau retragerea sa din NATO și concentrarea capacităților sale militare împotriva Chinei), cât și printre pro-europeni (care nu mai pot gândi în alți termeni despre dezvoltarea economică a Europei și relațiile sale internaționale decât în cei ai independenței față de SUA, Rusia sau China și ai justificării înarmării).

Consensul produs în jurul militarizării a devenit foarte rapid o presiune de a nu vorbi critic despre Uniunea Europeană și de a fi de acord cu declarațiile lui Ursula von der Leyen¹ („Dacă Europa vrea să evite războiul, Europa trebuie să se pregătească pentru război”); Kaja Kallas² („Avem o oportunitate care se întâmplă odată într-o generație de a crea o piață pentru echipamentele de apărare”); Andrius

1. Ursula von der Leyen's Urgent Call: Europe Must Prepare for War to Secure Peace! Historic Speech. EU Debates, 18.03.2025.

2. Kaja Kallas Announces Europe's Biggest Defense Revolution: ReArm Europe & Readiness 2030! EU Debates, 19.03.2025.

Kubilius³ („Germania nu mai este doar motorul economic al Europei, ci trebuie să fie scutul Europei”); Friedrich Merz⁴ („Germania pune bazele dezvoltării apărării europene cu un fond de apărare de 500 de miliarde de euro, ridicând în același timp limitele pentru cheltuielile de apărare și frânele datoriilor de stat”); sau ale lui Donald Tusk⁵ (care face eforturi pentru o mai mare descurajare, inclusiv pentru o potențială cooperare nucleară cu Franța); și ale lui Nicu Ștefănuță⁶ („Trebuie să ținem cu dinții de NATO și să lucrăm la sănătatea ei, iar pentru UE trebuie să murim dacă e cazul”). (...)

Reînarmarea actuală vine după decenii de hiperglobalizare și mișcare liberă sau dereglementată a capitalului. Aceasta a dus la o dezvoltare inegală între țări și continente, regiunile cu forță de muncă ieftină fiind transformate în piețe sau spații care exportă lucrători vulnerabili către țări cu capitalism avansat. Astăzi, beneficiarii acestei ordini globale anunță sfârșitul acesteia și proclamă militarismul ca singura soluție posibilă la problemele pe care le-au creat.

În stadiul actual al imperialismului, marile puteri nu își mai pot satisface interesele în mod pașnic; prin urmare, recurg la război pentru a dobândi noi resurse în urmărirea competitivității. Mai mult, oligarhia financiară nu mai este mulțumită de profiturile pe care le obține din financiarizarea altor sectoare ale economiei, cum ar fi energia și dezvoltarea imobiliară. Complexul militar-industrial devine o zonă de investiții fără risc atâta timp cât statul burghez își joacă efectiv rolul de creator de conflicte în relațiile internaționale. (...)

Logica militaristă și modelul de dezvoltare economică bazat pe complexul industrial-militar financiarizat consolidează și exacerbează situațiile de criză geopolitică actuală, ducând omenirea spre dezastre economice, climatice și militare. Situându-mă pe o poziție critică față

3. Germany Holds Europe's Fate: Kubilius' Urgent Defence Warning in Berlin! EU Debates, 22.03.2025.

4. Germany to Lead Europe's Defense Future, Cutting Dependence on the US. UATV English, 21.03.2025.

5. WW3 Fear Grips Europe Amid Trump's Putin Pivot: This NATO Nation Pushes For Nukes, Army Training. Times of India, 09.03.2025.

6. Ce este și ce nu este înarmarea europeană. Postare Facebook, 04.03.2025.

de acest fenomen, am numit viziunea despre pregătirea pentru război ca instrument al păcii, drept o pace războinică. Această pace războinică se cultivă atât de către Trump și Putin, cât și de liderii europeni care afirmă că se pregătesc pentru război ca să evite războiul. (...)

Unii susțin că reînarmarea și pregătirea pentru război reprezintă o garanție a evitării războiului și o garanție a păcii. Printre aceștia se numără și politicieni sau intelectuali care se definesc drept de stânga. Aceștia s-ar putea să nu creadă că acest lucru va îmbunătăți condițiile de viață ale oamenilor, va reduce nemulțumirea lor față de crizele pe care le trăiesc sau va reduce riscul fascismului Europei. Cu toate acestea, ei susțin că aceasta este situația actuală, adică prosperitatea europeană s-a terminat și Europa este în pericol; prin urmare, reînarmarea este necesară și inevitabilă. Unii susțin chiar că ReArmEurope nu va duce la o reducere a cheltuielilor sociale sau a investițiilor publice în bunuri și servicii publice, în timp ce alții susțin că suma de 800 de miliarde de euro nu este suficientă pentru a justifica îngrijorarea cu privire la pericolele militarizării.

Pe de altă parte, există cei care susțin că cursa înarmărilor, pe lângă cele existente, creează condiții suplimentare pentru izbucnirea războaielor și, în situația actuală, pentru menținerea și extinderea războaielor din Ucraina și Orientul Mijlociu. Cei dintre noi care susținem această poziție observăm că, din moment ce creșterea cheltuielilor militare trebuie justificată cumva, se creează și o cerere pentru operațiuni armate. În acest fel, războaiele pot fi provocate și extinse. Mai mult, susținem că logica armamentului existent este că acesta trebuie folosit în războaie sau alte operațiuni militare pentru a crea o cerere de armament suplimentar care să justifice în mod sustenabil cheltuielile militare. Acest lucru se face până când capitalul are nevoie de el și până când oamenii sunt epuizați sub presiunea economiei de război și a mentalității de război sau până când milioane de oameni vor fi trimiși să moară în războaiele în care sunt împinși acum din ce în ce mai mult. (...)

Renașterea militarismului prin ReArmEurope / Readiness 2030 este un alt moment în ciclul istoric al modului în care capitalismul distruge forțele productive sau cucerește noi piețe ca soluție la propriile crize din ce în ce mai distructive, deoarece este prins în nevoia

de a revoluționa constant forțele de producție până când burghezia nu mai poate stăpâni ceea ce a creat, așa cum au sugerat Karl Marx și Friedrich Engels⁷.

Militarismul este un război împotriva poporului, împotriva clasei muncitoare, care include toți indivizii, fie ei angajați, lucrători informali, lucrători casnici, plătiți sau neplătiți, implicați în producția economică sau reproducerea socială. În cele din urmă, militarismul este un război împotriva umanității și a planetei, care pune muncitori din diferite țări unii împotriva altora pentru a lupta pentru interesele capitalului. Militarismul și războaiele distrug infrastructura naturală și construită a vieții, ruinând-o direct, dar și indirect prin devierea resurselor necesare dezvoltării ei.

Prin urmare, alternativa la renașterea europeană planificată prin militarism ar trebui imaginată și urmărită printr-o mișcare antirăzboi care să unească diverse mișcări sociale din întreaga lume sub viziunea socialismului internaționalist. În loc de ReArmEurope, cooperarea transnațională în slujba claselor muncitoare, promovarea parteneriatelor bazate pe valoarea justiției economice, evitarea războaielor și intervențiile globale pentru dezarmare ar trebui să fie principiile călăuzitoare în jurul cărora UE ar trebui să renască ca o uniune socioeconomică ce investește în infrastructurile sociale și ecologice ale vieții, ca parte a bunului comun global.

7. Manifesto of the Communist Party, 1847.

Războiul și reconstrucția postbelică: două ipostaze ale genocidului în Fâșia Gaza

(Intervenție la discuția publică de la *Lansarea Campaniei Naționale Elbit Out*, București. 05.10.2025).

Deoarece sunt activistă politică în mișcarea Căși Sociale ACUM!/ Social Housing NOW!, parteneră cu organizațiile campaniei Elbit Out România, voi vorbi aici despre legătura dintre colonialismul istoric din Palestina care a culminat cu genocidul de azi și cu proiectul de reconstrucție postbelică a Fâșiei Gaza, imaginată ca o Rivieră a Orientului Mijlociu. În timp ce războiul genocidar împotriva palestinienilor a ucis 65.400 de persoane, el a distrus total sau a deteriorat parțial peste 90% din stocul de locuințe din Gaza. Planul Rivierei își propune realizarea unui șir de *high-tech megacities* pentru superbogații lumii, acaparând peste 30% din terenurile publice și continuând epurarea etnică sau genocidul prin dislocarea întregii populații palestiniene.

Relația directă între cele două ipostaze ale genocidului constă în faptul că ambele sunt legate de nevoia de războaie și de reconstrucții postbelice a capitalismului, renumit și prin canibalismul său, consumând vieți umane, resurse naturale, terenuri publice. Războiul este mijlocul cel mai violent pentru acapararea de teritorii pentru noi resurse necesare acumulării de capital, dar și un fenomen care consumă armele produse de industria militară pentru profit. În completare, reconstrucția postbelică, asupra căreia, precum vedem, se încep deja negocierile politice încă din perioada derulării conflictelor militare, produce noi oportunități de investiții de capital în mediul construit și în stocul de locuințe. În ambele ipostaze, prin geopolitica lor, statele capitaliste și organizațiile suprastatale contribuie din plin la creșterea profitabilității industriei militare și industriei dezvoltării imobiliare, inclusiv în context postbelic.

Pe lângă asta, mai există încă un fir roșu între complexul militar-industrial ucigaș și sectorul dezvoltării imobiliare. Acesta constă în faptul că, în capitalismul contemporan, ele se desfășoară prin rețele globale și

sunt financiarizate. Adică, actorii și piețele financiare globale joacă un rol decisiv în funcționarea amândurora. Atât complexul militar industrial, cât și sectorul dezvoltării imobiliare au devenit afaceri listate la bursă, în care banii se varsă din partea fondurilor de investiții, care, la rândul lor, gestionează bani din fonduri private de pensii și de asigurări sau alte fonduri. Companiile de administrare a activelor (*asset management companies*) sunt prezente în ambele domenii, ele fiind preocupate de investiții în portofolii de acțiuni și obligațiuni (adică titluri de valoare, *securities*) și de managementul acestora.

Un exemplu elocvent pentru intersectarea complexului militar-industrial cu sectorul dezvoltării imobiliare prin companii de administrare a activelor este firma BlackRock. Fondată în 1988 în SUA ca administrator de active instituționale pentru gestionarea riscurilor unor întreprinderi, azi BlackRock este cel mai mare manager global de active din lume, atât ca valoare a activelor, cât și ca număr de fonduri din ofertă, prezentă în 35 de țări de pe șase continente. În 2025 a ajuns să administreze active de 12,5 trilioane de dolari americani. BlackRock operează în Israel din 2016, investind în obligațiuni de stat israeliene. Mai departe, BlackRock gestionează investiții în producători de arme, precum Lockheed Martin și Raytheon, care furnizează arme utilizate de Israel împotriva palestinienilor, dar și în Caterpillar, Palantir, Microsoft, Amazon, Alphabet Inc. (Google) și IBM, ale căror produse și sisteme sunt utilizate în supraveghere și în atacuri militare împotriva civililor. În ceea ce privește investițiile gestionate de BlackRock în imobiliare, ele au început din 1991. BlackRock investește banii investitorilor în titluri ipotecare și în programe care finanțează construcție de noi locuințe și mai ales dezvoltări făcute cu scopul de a fi închiriate, dar și în imobiliare subdezvoltate pentru a le îmbunătăți și vinde mai departe pe întregul spectru imobiliar (de la rezidențiale prin retail și office la logistics). În plus, BlackRock oferă împrumuturi și cumpără titluri de creanță, susținute de proprietăți imobiliare de înaltă calitate. În România, BlackRock este prezent în acționariatul a nouă companii listate la Bursa de Valori București, printre ele: One United Properties, Banca Transilvania, OMV Petrom, Nuclearelectrica.

Atunci când planul Trustului pentru Reconstituirea Gazei și Accelerarea și Transformarea Economică, care are nevoie de 300 miliarde dolari, se va concretiza mai mult, și atunci când statele vor asigura în Gaza investiții fără risc pentru capitalul privat, cu siguranță BlackRock nu va lipsi cu sacii săi de bani din această afacere. De altfel, această firmă de *asset management* deja este prezentă pe celălalt front al cutremurelor geopolitice, Ucraina. În mai 2023, guvernul Ucrainei a semnat un acord cu BlackRock pentru furnizarea de servicii de sprijin Fondului de Dezvoltare al Ucrainei.

Într-un final, dar nu în ultimul rând, trebuie să spunem că, din iunie 2024 încoace, fondurile BlackRock dețineau acțiuni la compania israeliană de producție de armament Elbit Systems în valoare de aproximativ 24 de milioane de dolari. În mod cinic, asta se întâmplă prin intermediul a trei dintre fondurile ESG BlackRock, adică fonduri care susțin că utilizează factori de mediu, sociali și/sau de guvernanță ca principal obiectiv și strategie de investiții. Cum poate să investească un fond ESG care se definește drept responsabil, într-o firmă care produce armament și își vinde armele cu scopul de a susține un război genocidar? Doar ordinea mondială capitalistă poate să creeze și legitimeze astfel de monștri.

Elbit Out, BlackRock Out: din România și din toate țările. Stop înarmării! Stop războaielor! Stop genocidului din Gaza! ACUM!

ReArmEurope: salvarea capitalismului, abandonarea vieții

(Fragmente din *ReArmEurope : Saving capitalism, abandoning life*, prelegere la conferința "Pluriverse of Peace: Connecting Anti-War and Environmental Struggles", Berlin, 16.10.2025)

Propusă ca o cale a renașterii industriale, dar și politice, a Uniunii Europene, ReArmEurope este în fapt un caz al militarizării, un proces prin care societățile sunt constrânse să se organizeze sau să se pregătească pentru război. Militarizarea necesită cheltuieli considerabile pentru armament și, prin ideologia militarismului, normalizează această situație, creând un consens în jurul ei. Gânditorii și revoluționarii marxști de la începutul secolului al XX-lea, Rosa Luxemburg (1913) și Lenin (1916), au demonstrat că militarizarea, militarismul și războaiele sunt elemente inerente sistemului capitalist și ale celei mai înalte etape a acestuia, imperialismul. Toate războaiele care au avut loc în ultimul secol și jumătate reflectă caracterul canibalic al capitalismului (Fraser, 2022). Acest sistem consumă toate condițiile sale non-economice, de la munca reproductivă, prin natură și populații rasializate, până la puterea politică și publică. Mai mult, războaiele sunt un dezastru produs de sistemul capitalist (Klein, 2007) care calculează și cu profitabilitatea reconstrucțiilor postbelice, care, după cum putem vedea, se numără în zilele noastre printre jocurile preferate ale investitorilor atât în Ucraina, cât și în Gaza. (...)

De la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, chiar dacă nu au existat războaie pe continentul european până la războiul din Iugoslavia, sistemul capitalist mondial a fost marcat de conflicte militare continue. Astăzi, beneficiarii ordinii globale postbelice anunță sfârșitul erei păcii în Europa și proclamă militarismul ca fiind singura soluție posibilă la problemele pe care le-au creat.

Principiile hiperglobalizării din 1990, mai presus de toate, libera circulație a capitalului și liberele schimburi economice, au promis să

garanteze coexistența pașnică a țărilor. Dar aceasta a fost o promisiune falsă nu numai pentru că războaiele au continuat să fie purtate în multe părți ale lumii, ci și pentru că globalizarea a creat căi distructive pentru extinderea capitalismului prin alte mijloace decât războaiele în teritorii anterior necapitaliste. Acestea din urmă au fost mijloace de a remedia spațial (Harvey, 2001) problemele capitalului în țările capitaliste avansate prin investiții în regiuni (semi)periferice cu o forță de muncă ieftină eliberată de distrugerea economiilor locale. Demontarea sistemului socialist, a Uniunii Sovietice, a Pactului de la Varșovia și a Consiliului pentru Asistență Economică Reciprocă nu a însemnat sfârșitul, ci doar transformarea practicilor imperialiste. Din 1990, în Europa de Est, acestea s-au manifestat prin privatizări forțate în toate sectoarele economice și programe de sprijin pentru reforme structurale. Schimbările legate de aderarea fostelor țări socialiste la NATO s-au adăugat tuturor acestor procese, extinderea NATO spre est fiind o problemă care a provocat în cele din urmă atacul Rusiei asupra Ucrainei în 2014 și escaladarea acestui război din februarie 2022.

Declanșată de războiul proxy din Ucraina, ReArmEurope este impusă și de imperiul american, în declin, care este provocat de creionarea unei noi lumi multipolare. Acest imperiu, ca întotdeauna, încearcă să-și restabilească hegemonia economică și politică prin expansiune financiară și militară. În acest context, ambițiile hegemonice ale SUA în relațiile sale cu Uniunea Europeană s-au manifestat prin convingerea UE, în primul rând, să devină independentă de gazul rusesc și să cumpere gaze din SUA în schimb, și în al doilea rând, să investească cel puțin 5% din PIB în armament și să cumpere echipamente militare din SUA. Într-un fel, noua cursă a înarmărilor este inevitabilă, nu doar din cauza relațiilor internaționale determinate de conflicte dintre diferite țări capitaliste, ci și din cauza crizelor economice profunde ale capitalismului. Ea are loc într-un moment crucial al perturbării geopolitice și geoeconomice a ordinii globale, care a fost stabilită la sfârșitul anilor 1970 prin neoliberalizarea capitalismului și, mai târziu, în 1990, prin distrugerea sistemului socialist mondial. În stadiul actual al imperialismului, marile puteri nu își mai pot satisface interesele pe cale pașnică; prin urmare, ele recurg la război pentru a dobândi noi resurse

în urmărirea competitivității și a profitabilității. Mai mult, oligarhia financiară nu mai este mulțumită de profiturile pe care le obține din financiarizarea altor sectoare ale economiei, inclusiv energia și dezvoltarea imobiliară. Noul complex militar-industrial financiarizat devine o zonă de investiții fără risc, atât timp cât statul burghez își joacă efectiv rolul de creator de conflicte în relațiile internaționale. (...)

Logica militaristă și modelul de dezvoltare economică bazat pe complexul militar-industrial financiarizat consolidează și agravează crizele geopolitice actuale și conduc omenirea la dezastre economice, climatice și militare. Adoptând o poziție critică față de acest fenomen, trebuie observat că pacea belicoasă este cultivată de toți liderii politici, care pretind că se pregătesc de război pentru a evita războiul. Astăzi, liderii UE nu reușesc să abordeze în mod adecvat crizele economice, sociale și climatice. În loc să crească investițiile publice în bunuri și servicii publice, fondurile publice sunt deviate către complexul militar-industrial și actorii săi financiari. Acest lucru poate pune în pericol însăși UE, deoarece, în absența unor alternative de stânga puternice și credibile, cetățenii europeni se vor îndrepta din ce în ce mai mult către partide eurosceptice de extremă dreapta pentru soluții la problemele cu care se confruntă astăzi. Investițiile foarte mari în programul ReArmEurope implică riscul dezinvestirii în Pactul Verde European, pe care UE l-a proclamat din 2019, sau în așa-numitul model social european de care uniunea a fost atât de mândră, însă pentru care nu a făcut niciodată suficient sub presiunea politicilor sale economice. (...)

Datorită rolului său central în economia capitalistă și în sistemul mondial capitalist ghidat de concurența pentru profitabilitate prin orice mijloace posibile, încetarea militarizării trebuie inclusă în agenda socialismului internaționalist. Pentru că militarizarea este un război împotriva clasei muncitoare, care include toți indivizii, fie ei angajați, muncitori informali, casnici, plătiți sau neplătiți, implicați în producția economică sau reproducția socială. În cele din urmă, militarizarea este un război împotriva umanității și a planetei. Militarizarea și războaiele distrug infrastructura naturală și construită a vieții, ruinând-o direct și indirect prin devierea resurselor de la dezvoltare socială. Această deviere împiedică crearea și păstrarea bunurilor și serviciilor care deservesc

nevoile fundamentale și bunăstarea tuturor, expunând în același timp oamenii și natura la exploatare și distrugere.

Suntem în pragul unui moment revoluționar. Cu toate acestea, în loc să fie un moment al unei revoluții socialiste, acest moment poate fi consumat de distrugerea umanității și a planetei sau poate deveni o agonie prelungită a subjugării mentale și materiale totale a clasei muncitoare prin militarizare și militarism. Prin urmare, o alternativă la renașterea europeană planificată prin militarizare ar trebui imaginată și urmărită prin intermediul unei mișcări antirăzboi care să unească diverse lupte sociale din întreaga lume sub viziunea socialismului internaționalist. În loc de ReArmEurope, cooperarea transnațională în slujba claselor muncitoare, promovarea parteneriatelor bazate pe valoarea justiției economice, evitarea războaielor și intervențiile globale pentru dezarmare ar trebui să fie principiile călăuzitoare în jurul cărora UE ar putea renaște ca o uniune socioeconomică ce investește în infrastructurile sociale și ecologice ale vieții.

Strigătul meu împotriva militarizării (2020-2025)

Articole în limba engleză:

Post-covid “Economic recovery” in Romania: forget labor, save capital, and support militarization?, Focaalblog, 19.06.2020, <http://www.focaalblog.com/2020/06/19/eniko-vincze-post-covid-economic-recovery-in-romania-forget-labor-save-capital-and-support-militarization/>

Against the war that keeps capitalism alive, LeftEast, 06.04.2022, <https://lefteast.org/against-the-war-that-keeps-capitalism-alive/>

The need for antiwar socialist feminism, LeftEast, 02.09.2022, <https://lefteast.org/need-anti-war-socialist-feminism/>

Romanian elections and the agony of neoliberalism: militarization and austerity, with or without “sovereignists”, Internationalist Standpoint, 09.12.2024, <https://www.internationaliststandpoint.org/romanian-elections-and-the-agony-of-neoliberalism-militarization-and-austerity-with-or-without-sovereignists/>

The Warmongering Peace and the Financialization of the Military Industry, Internationalist Standpoint, 04.03.2025, <https://www.internationaliststandpoint.org/the-warmongering-peace-and-the-financialization-of-the-military-industry/>

Warmongering Peace: There Is No Alternative to the Rebirth of Europe Through Militarism?, Berliner Gazette, 03.04.2025, <https://berlingazette.de/warmongering-peace-no-alternatives-to-the-destructive-rebirth-of-europe-through-militarism/>

Articole în limba română:

Relansarea economică în România: statul salvează capitalul și susține militarizarea? Guvernul PNL practică populismul față de capitaliști și sacrifică forța de muncă, Baricada, 04.06.2020, <https://ro.baricada.org/relansarea-economica-a-romaniei/>

Împotriva războiului care ține în viață capitalismul, *Gazeta de Artă Politică*, 20.03.2022, <https://artapolitica.ro/gazetapolitica/2022/03/20/impotriva-razboiului-care-tine-in-viata-capitalismul/>

Nevoia de feminism socialist anti-război, *Critic Atac*, 06.08.2022, <http://www.criticatac.ro/nevoia-de-feminism-socialist-anti-razboi/>

Alegerile din România și agonia neoliberalismului: militarizare și austeritate, cu sau fără „suveraniști”, *Critic Atac*, 04.12.2024, <https://www.criticatac.ro/alegerile-din-romania-si-agonia-neoliberalismului-militarizare-si-austeritate-cu-sau-fara-suveranisti/>

Pacea războinică și financiarizarea industriei militare, *Critic Atac*, 24.02.2025, <https://www.criticatac.ro/pacea-razboinica-si-financiari-zarea-industriei-militare/>

Ciclurile distrugerii creative, renașterea militarismului și adepții săi europeni, *Critic Atac*, 26.03.2025, <https://www.criticatac.ro/ciclurile-distrugerii-creative-renasterea-militarismului-si-adeptii-sai-europeni/>

Interviuri la televiziune/podcasts, înregistrări video ale unor evenimente:

De ce vorbesc despre pace cei mai controversați politicieni?, podcast Baricada Pacifistă, 14.02.2025, <https://www.youtube.com/watch?v=gDyUGDr5i0s>

PS.CJ // IAW: „Who Pays For Militarism?” // Discussion with Addameer and Căși Sociale Acum, 24.03.2025

Fegyverkezés! láz/ Febra înarmării, TVR1 – Emisiunea în limba maghiară, 31.03.2025, https://www.youtube.com/watch?v=_mVRKhjtj08

Az EU színelváltásai: a szociális Európa-képtől a neoliberális Európáig és tovább, Székely Örs Vincze Enikő szociológussal, egyetemi tanárral beszélget, MAGYARADÁS / Szembeszéd XVIII, 26.05.2025, <https://www.youtube.com/watch?v=wjMo35WdlUM>

Pacifism si capitalism - o relație imposibilă. Discuție cu Enikő Vincze, podcast Baricada Pacifistă, 03.07.2025, <https://www.youtube.com/watch?v=N8inKTh8-G0&t=31s>

ELBIT OUT! // De la dreptul internațional la acțiunea națională, contribuție la evenimentul public, 05.10.2025, <https://www.youtube.com/live/9Epx7kXAPmA>

ReArmEurope: Saving capitalism, abandoning life, prelegere la conferința “Pluriverse of Peace: Connecting Anti-War and Environmental Struggles”, 16.10.2025, <https://berlinergazette.de/saving-capitalism-abandoning-life-lecture/>

Despre autoare

Enikő Vincze este profesor universitar și activist politic pentru dreptate locativă. În anii 1990, a efectuat cercetări asupra naționalismului și politicilor identitare, căutând potențialul critic al feminismului. Din 2004, a coordonat investigații și a publicat studii despre marginalizarea romilor în domeniul sănătății, educației școlare, pieței muncii și locuințelor, inclusiv examinarea discriminării intersecționale a femeilor rome și a potențialului lor politic, dar și a spațializării inegalităților sociale. Începând cu 2010, s-a implicat în activismul pentru justiție locativă, făcând parte din mișcarea locală Căși sociale ACUM!/ Social Housing NOW! și din platforma națională Blocul pentru Locuire, fiind implicată și în activitățile și cercetarea militantă derulate prin Coaliția Europeană de Acțiune pentru Dreptul la Locuință și Oraș. În ultimii cinci ani, Enikő s-a concentrat asupra modului în care capitalismul și guvernarea neoliberală creează dezvoltarea spațială, locativă și urbană inegală și nedreaptă, producând inegalități între zone geografice și clase sociale, care nu pot fi rezolvate în sistemul capitalist. De asemenea, s-a poziționat critic, atât în scrieri, cât și în acțiuni activiste, față de dezvoltarea imobiliară pentru profit și militarizare.

Printre publicațiile sale recente se află:

Articolele: The making of a racialized surplus population. Romania's labor-housing nexus, *Focaal. Journal of Global and Historical Anthropology*, 2023, 97, 57-7; Deindustrialization and the Real-Estate-Development-Driven Housing Regime. The Case of Romania in Global Context, *Studia UBB Sociologia*, 2023, 68(1), 25-73; Residualized public housing in Romania: Peripheralization of „the social” and the racialization of „unhouseables”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 2024, 48(3), pp. 403-421; co-autoare al articolului Institutional investors and the state: reciprocal catching-up in a superhomeownership housing regime, *European Journal of Regional and Urban Studies*, 10.1177/09697764251377688, 2025.

Cărțile co-editate: *Uneven Real Estate Development in Romania at the Intersection of Deindustrialization and Financialization*, Routledge, 2024; *The Political Economy of Extreme Poverty in Eastern Europe: A Comparative Historical Perspective of Romanian Roma*, Routledge, 2025; Co-autoarea capitolului The finance-space-state nexus in real estate development in Central and Eastern Europe, în *Handbook on Financialisation and space*, editori Ludovic Halbert, Lucia Shimbo and Ivana Socoloff, Edward Elgar Publishing Ltd, 2025.

Lucrările politice: The impact of EU policies on housing and urban development, Rosa Luxemburg Stiftung Brussels Office, 2023/2024; From Crisis to Cataclysm: Housing Financialisation and the EU, The Left in the European Parliament, 2024; From state-controlled finance to privatized financial regime: Revisiting the legacy of Romanian socialist housing policy, Rosa Luxemburg Stiftung, Southeast Europe, 2023/2024; Disrupting the social reproduction of capitalism through a transitional program in the housing system, Berliner Gazette, October 2024; Anti-Communism Won the Romanian Presidential Elections. The far right may have lost on Sunday, but neoliberal extremism continues to set the agenda, Rosa Luxemburg Stiftung, May 2025.

